EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 18. 5. 2015
COM(2015) 208 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Deviata výročná správa za rok 2014 o realizácii pomoci Spoločenstva podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity cyperských Turkov

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Deviata výročná správa za rok 2014 o realizácii pomoci Spoločenstva podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity cyperských Turkov

1. ÚVOD

Nariadenie Rady (ES) č. 389/2006[1] (ďalej len „nariadenie o pomoci“) tvorí základ pomoci určenej komunite tureckých Cyperčanov (TC) a vyžaduje predkladanie výročnej správy Rade a Európskemu parlamentu. Táto správa sa vzťahuje na rok 2014.

2. PROGRAMOVANIE POMOCI

Od roku 2006 do konca roku 2014 bolo naprogramovaných 370 mil. EUR na operácie v zmysle nariadenia o pomoci. Výška ročného programu na rok 2014 bola 32,96 mil. EUR[2]. Vo viacročnom finančnom rámci (VFR) na obdobie rokov 2014 – 2020 je po prvýkrát poskytnutá viacročná perspektíva programu tak, aby bolo možné každoročne zabezpečiť stabilnejšiu finančnú pomoc. Program pomoci je však vo svojej podstate dočasný a zameriava sa na uľahčenie znovuzjednotenia Cypru, pričom v nariadení Rady č. 1311/213[3], ktorým sa stanovuje VFR, umožňuje jeho preskúmanie v prípade, že k znovuzjednoteniu dôjde počas obdobia VFR. Po spoločnom vyhlásení vedúcich predstaviteľov gréckych a tureckých Cyperčanov vo februári 2014 Komisia sľúbila, že zintenzívni svoje úsilie pomôcť komunite TC pripraviť sa na vykonávanie *acquis*.

3. VYKONÁVACIE MECHANIZMY

Program je realizovaný v tých oblastiach Cyperskej republiky, v ktorých cyperská vláda nevykonáva účinnú kontrolu a v ktorých je uplatňovanie *acquis* dočasne pozastavené v zmysle protokolu 10 Zmluvy o pristúpení. Pomoc je realizovaná predovšetkým prostredníctvom priameho riadenia Európskou komisiou, no niektoré projekty sú riadené nepriamo v rámci Rozvojového programu Organizácie Spojených národov (UNDP) a Britskou radou.

Práca Komisie prebieha v špecifickom politickom, právnom a diplomatickom kontexte. Na realizáciu programu sú potrebné *ad hoc* úpravy, pri ktorých sa zachovávajú zásady riadneho finančného hospodárenia. V rámci programov pomoci financovaných zo zdrojov EÚ by za normálnych okolností právny rámec pre rozvojovú pomoc tvorili dohody s prijímateľskou vládou. Takéto dohody však v oblasti pomoci pre komunitu TC nie je možné uzatvoriť a Komisia sa tak musí spoliehať na to, čo považuje za pravidlá a podmienky platné na miestnej úrovni. Riadenie a zmiernenie s tým spojeného rizika patria k povinnostiam Komisie, pričom súčasťou prijatých opatrení sú intenzívne monitorovanie a podpora pre prijímateľov, revízia platobných podmienok a opatrný prístup k využívaniu bankových záruk. Pomoc zahŕňa nemalú sumu grantovej podpory, čo si vyžaduje riadenie náročné na zdroje.

---

1 Ú. v. EÚ L 65, 7.3.2006, s. 5.

2 Rozhodnutie Komisie C(2014) 9366.

3 Ú. v. EÚ L 347, 2.12.2013, s. 884.

Aby bolo v takomto prostredí možné zabezpečiť úspešnú a udržateľnú realizáciu, musí sa komunita TC v plnom rozsahu zapojiť do zaisťovania súladu s *acquis*. Spolupráca medzi komunitami tureckých a gréckych Cyperčanov je aj naďalej nevyhnutná na dosiahnutie konečného cieľa znovuzjednotenia.

Programový tím využíva kanceláriu na poskytovanie podpory programu EÚ (EUPSO) v severnej časti Nikózie. Zastúpenie Komisie na Cypre zároveň usporadúva zasadnutia, semináre a tlačové konferencie a komunikuje s cyperskou verejnosťou vo všetkých častiach ostrova, okrem iného aj o programe.

4. VYKONÁVANIE POČAS SLEDOVANÉHO OBDOBIA

4.1. Všeobecný prehľad

Po spoločnom vyhlásení vedúcich predstaviteľov sa očakávalo dosiahnutie pokroku v obnovených rozhovoroch o urovnaní sporu. Komisia bola pripravená upraviť program podľa potreby tak, aby sa uľahčilo prijatie každej dosiahnutej dohody a jej vypracovanie. V období, na ktoré sa táto správa vzťahuje, sa žiaľ výrazný pokrok v rozhovoroch o urovnaní sporu nepodarilo dosiahnuť. Komisia tak naďalej vykonáva nariadenie o pomoci s hlavným cieľom podporiť znovuzjednotenie.

Medzi významné udalosti roku 2014 patrilo uvedenie novej nikózijskej čistiarne odpadových vôd pre dve obce Mia Milia/Haspolat do prevádzky. V troch výzvach na predkladanie návrhov, ktoré Európska komisia vyhlásila na podporu rozvoja súkromného sektora, komunít a občianskej spoločnosti, bolo podpísaných viac ako 50 grantov. Štipendijný program, ktorý v roku 2014 externe zabezpečovala Britská rada, podporil 115 študentov.

Tak opatrenia na budovanie dôvery podporujúce ochranu kultúrneho dedičstva, ako aj práca Výboru pre nezvestné osoby priniesli lepšie výsledky. Nový cyklus pomoci zameranej na *acquis* a podporovanej z finančných zdrojov TAIEX za účasti 60 odborníkov z členských štátov sa začal otváracím zasadnutím v Bruseli a niekoľkými služobnými cestami na Cyprus.

Tak, ako v posledných dvoch rokoch, i teraz bolo vyvinuté značné úsilie na dokončenie činností financovaných zo starších programov, pričom v roku 2014 sa ukončilo 225 zmlúv. Na konci roka bolo v štádiu realizácie 264 zmlúv, kým na konci roka 2011 ich bolo 533. To znamená, že veľká časť objemu práce súvisiacej s pridelením rozsiahlych finančných prostriedkov na začiatku realizácie programu pomoci, najmä veľkého počtu grantov, je takmer dokončená. Preto bolo možné program zjednodušiť, a tým dosiahnuť cielenejší prístup pri ľahšie zvládnuteľnom objeme.

Jednou z problematických otázok bola zmluva na výstavbu kanalizačnej siete Famagusta ukončená v decembri 2013 Komisiou. Priebeh sporu podľa zmluvných podmienok FIDIC si vyžiadal značné množstvo času a na konci roka 2014 bol vo fáze zmierovacieho konania. Tento prípad poukázal na to, akú významnú úlohu musí komunita TC zohrávať pri uľahčovaní tak hladkej realizácie projektov, ako aj riešenia sporov.

Hotovostné vyplácanie niektorých lokálne vystavených bankových záruk bolo predtým zablokované. Opatrenia prijaté komunitou TC v roku 2013 (úpravy právnych textov na lokálnej úrovni a jednostranné udeľovanie osobitného štatútu kancelárii EUPSO) Komisia posúdila ako dostatočné na to, aby ochránili mechanizmus riešenia zmluvných sporov i bankové záruky. To Komisii umožnilo

pristúpiť k podpisu grantov pre MSP, ktoré záviseli od vyriešenia problému bankových záruk.

Zdroje v rámci nariadenia o pomoci sa tiež používajú na podporné činnosti a v roku 2014 bola podpísaná nová 24 mesačná zmluva, ktorou sa predĺžilo poskytovanie kancelárskej logistiky pre EUPSO do júla 2017.

4.2. Pokrok podľa cieľov

Celkovým cieľom programu pomoci je uľahčiť znovuzjednotenie Cypru stimulovaním hospodárskeho rozvoja komunity TC s osobitným dôrazom na hospodársku integráciu ostrova, zlepšenie kontaktov medzi týmito dvoma komunitami a s EÚ a prípravu na *acquis*. Medzi činnosti zamerané na dosiahnutie každého z cieľov nariadenia o pomoci v roku 2014 patrili:

4.2.1. Cieľ 1: Rozvoj a reštrukturalizácia infraštruktúry

V marci bol udelený dlho odkladaný, čiastočný predbežný súhlas s vybavením pre *telekomunikačnú* „Sieť novej generácie“ a následne dokončená migrácia prenosovej časti siete. Plán pre komunitu TC, ktorým sa malo oddeliť poskytovanie služieb od prevádzky siete, však nebol zrealizovaný, a preto nebolo možné dosiahnuť úplnú liberalizáciu tohto odvetvia.

V apríli bola uvedená do prevádzky nová nikózijská *čistiareň odpadových vôd* (ČOV) pre dve obce Mia Milia/Haspolat. Ide o najväčšiu ČOV na ostrove, ktorá slúži obom komunitám žijúcim v Nikózii. Výstavba bola realizovaná prostredníctvom UNDP s finančným prispením nikózijskej správy kanalizácií a EÚ. Zámerom je, aby obe komunity mohli opätovne používať upravenú vodu. Projektové práce sa začnú v roku 2015, no na ich plánovanie a realizáciu je potrebné potvrdiť dohodu oboch komunít o pravidlách spoločného využívania vody.

EÚ zároveň uľahčuje rokovania o príprave na výmenu *kmeňového zberného kanála*, ktorý bude napojený na ČOV Mia Milia/Haspolat a bude slúžiť obom komunitám v Nikózii. Financovaná bude zo zdrojov EÚ.

Zrealizovala sa väčšina nedokončených sanačných prác pri odstraňovaní korózie a iných problémov v *čistiarni odpadových vôd* Morphou/Güzelyurt a v roku 2015 sa očakáva udelenie (konečného) certifikátu o výkonnosti ČOV. Pre túto čistiareň bol navrhnutý systém opätovného využitia poľnohospodárskej vody a verejná súťaž sa uskutoční v roku 2015.

V roku 2013 bola odovzdaná nová *čistiareň odpadových vôd* vo Famaguste, no problémy s koróziou si v období oznamovania porúch, ktoré pokračuje aj v roku 2015, vyžiadali izoláciu, príp. výmenu niektorých súčiastok.

Prebehli rozsiahle konzultácie so zainteresovanými stranami s cieľom stanoviť koncepciu výraznej technickej pomoci na rozšírenie kapacít komunity TC v odvetví vodného hospodárstva, odpadových vôd a odpadového hospodárstva. Zmluvy by sa mali uzatvoriť začiatkom roka 2015.

V oblasti *tuhého odpadu* je potrebné rozšíriť kapacitu skládky Koutsoventis/Güngör o druhú časť tak, ako sa plánovalo v návrhu projektu. S rozšírením sa rátalo v programovaní na rok 2014. TENTO sektor si vyžaduje intenzívnejšiu pozornosť, ak sa má znížiť počet nelegálnych skládok a nakoniec dosiahnuť aj ich odstránenie. Ďalšia pomoc na dokončenie a realizáciu hlavného plánu týkajúceho sa tuhého odpadu tak, ako sa vyžaduje v *acquis* EÚ, sa začne poskytovať v roku 2015.

V oblasti *ochrany prírody* bola podpísaná zmluva s UNDP o dokončení informačných a riadiacich stredísk v štyroch oblastiach osobitnej ochrany životného

prostredia. Stavba týchto budov bola zastavená v roku 2011 po odstúpení od zmluvy. Odvtedy sa v tejto veci nemohlo nič podniknúť, pričom pochybnosti partnerov z komunity TC naďalej pretrvávajú v dôsledku nevyriešeného sporu s bývalým zmluvným dodávateľom. Navyše ich konštrukčné návrhy musia byť šetrné k životnému prostrediu, preto je potrebné sa s komunitou TC dohodnúť na ich detailoch.

4.2.2. Cieľ 2: Podpora sociálneho a hospodárskeho rozvoja

Na základe tretej výzvy na predkladanie návrhov (na 3 milióny EUR) v oblasti *komunitného rozvoja* bolo podpísaných 7 grantových zmlúv. Cieľom je zveľadiť pamiatky prírodného a nehmotného kultúrneho dedičstva, zlepšiť základné služby komunitám a posilniť sociálnu súdržnosť a miestnu správu vo vidieckych oblastiach. Z 37 grantov poskytnutých v rámci predchádzajúcich programov komunitného rozvoja bolo v priebehu roka 2014 ukončených 13 a 12 naďalej prebiehalo.

V rámci podpory *konkurencieschopnosti MSP* bolo podpísaných 40 grantov pomoci na modernizáciu MSP, ktorých súčasťou bola výzva pre startapy vo výške 5 miliónov EUR. Dokončilo sa mapovanie trhu so spracovaním potravín a službami ekoturistiky a boli identifikované možné výrobky, ktoré by mohli „zaplniť diery“ na trhu.

Pokračovalo poskytovanie technickej podpory zainteresovaným stranám v oblasti *rozvoja vidieka*, pokiaľ ide o zdravie rastlín, diverzifikáciu plodín, ekologické poľnohospodárstvo, ako aj poskytovanie podpory na realizáciu grantov. Boj proti škodám, ktoré na olivách spôsobila vrtivka olivová, má význam pre celý ostrov, preto Komisia uľahčila komunikáciu oboch komunít na túto tému a podporila prvý spoločný olivový festival oboch komunít, hoci význam tohto podujatia bol ovplyvnený politicky citlivými témami. V roku 2014 bola podpísaná nová zmluva na návrh systému likvidácie vedľajších živočíšnych produktov. V tom istom roku sa začala aj verejná súťaž na poskytovanie technickej pomoci pri eradikácii chorôb zvierat. Zmluva by mala byť podpísaná v prvom štvrťroku 2015.

V odvetví *vzdelávania* pokračovalo plnenie všetkých desiatich grantov pre školy podpísaných na konci roka 2013. Ide už o piatu grantovú schému (0,7 mil. EUR) v tejto oblasti, ktorá podporuje moderné vyučovacie metódy a spoločné projekty oboch komunít. Zdroje pre školy v severnej časti Cypru sú veľmi obmedzené, preto majú granty udeľované EÚ v mnohých prípadoch kľúčový význam pre ich rozvoj.

Po dokončení projektu v oblasti *odborného vzdelávania a prípravy a pracovného trhu* (VETLAM) v roku 2012 a vyhodnotení sektorových činností prebehla verejná súťaž na nadväzujúci projekt (VETLAM II) týkajúci sa rozvoja a podpory systémov odborného vzdelávania a prípravy, celoživotného vzdelávania a aktívnych opatrení na trhu práce.

V roku 2014 bol dokončený hlavný program (9,8 mil. EUR) druhej fázy modernizácie miestnej infraštruktúry realizovaný UNDP. Tento 7-ročný program pozostával z viacerých častí vrátane prác na otvorení siedmeho priechodu Limnitis/Yeşilırmak, bezpečnostných opatrení v budovách na priechode Ledra/Lokmaci, výmeny azbestových vodovodných rúr v Nikózii, kultúrnych podujatí, ako aj malých grantov na informačné činnosti týkajúce sa životného prostredia v regióne Karpasia/Karpaz.

Od roku 2008 funguje útvar projektového riadenia, ktorý sa venuje podpore určenej prijímateľom grantov v snahe zvýšiť efektívnosť a správnosť realizácie napr.

kontrolovaním možných neoprávnených výdavkov. Platnosť zmluvy vypršala v decembri a na konci roku 2014 bola podpísaná zmluva o novom útvare projektového riadenia.

Prostredníctvom trastového fondu Svetovej banky sa monitoroval hospodársky pokrok a boli vypracované odborné posudky. Táto činnosť bola na konci roku 2014 tesne pred dokončením. Ide o mimoriadne dôležitú prácu, zvlášť pokiaľ ide o mandát v zmysle nariadenia o pomoci, t. j. podpora hospodárskeho rozvoja. Pripravuje sa nová zmluva so Svetovou bankou.

4.2.3. Cieľ 3: Podpora uzmierenia, opatrenia na budovanie dôvery a podpora občianskej spoločnosti

Výboru pre nezvestné osoby (CMP), ktorý je podporovaný v rámci dohody o príspevku uzatvorenej s UNDP, sa podarilo dosiahnuť doposiaľ najvyšší počet (157) identifikovaní „nezvestných“ osôb. Z celkového počtu 2001 nezvestných bolo 948 osôb exhumovaných a 564 sa podarilo geneticky identifikovať a vrátiť ich rodinám. Práce v teréne sú čoraz ťažšie, pretože nových informačných zdrojov ubúda a zostávajúce potenciálne hroby sú ťažšie prístupné. V roku 2014 sa pozostatky našli iba v 17 % odkrytých lokalít, hoci v roku 2014 bol povolený vstup do druhej oblasti, ktorá bola predtým neprístupná vzhľadom na prítomnosť tureckej armády. V júli navštívili dvaja vedúci cyperskí predstavitelia antropologické laboratórium a spoločne vyzvali svedkov, aby poskytli informácie. Komunikácia je dôležitou súčasťou práce CMP, a preto bude v rámci nariadenia o pomoci poskytnutý príspevok na usporiadanie výstavy, ktorá sa v apríli konala v Nikózii a ktorá ukazuje náročnú prácu vedeckých skupín zložených z vedcov z oboch komunít. Vďaka nemu bude možné vidieť výstavu aj na iných miestach na Cypre, príp. v zahraničí. V rámci nariadenia o pomoci bolo CMP poskytnutých približne 70 % z celkových finančných prostriedkov na jeho činnosť. V decembri bola s UNDP podpísaná nová dohoda o delegovaní vo výške 2,6 mil. EUR.

V oblasti *ochrany kultúrneho dedičstva*, v ktorej je podporovaná činnosť technického výboru pre kultúrne dedičstvo zloženého zo zástupcov oboch komunít, sa aj naďalej darilo dosahovať sľubný pokrok pri dokončovaní prác na mešite Mustafa Pasha (predtým kostol Sv. kríža) vo Famaguste, na obnove stredovekých tureckých kúpeľov Paphos hamam a kostola Agios Nicolaos v Syrianochori/Yayla. Dokončila sa druhá fáza prác na mešite Deneia/Denya. Význam tohto projektu je veľmi veľký z hľadiska budovania vzájomnej dôvery medzi oboma komunitami. V júli boli vyčlenené dodatočné zdroje vo výške 1,3 mil. EUR na ďalšie pamätihodnosti v opevnenom meste Famagusta, konkrétne na obnovu časti múrov opevnenia medzi vežou Otello a Arsenal, na prvú fázu sprístupnenia brány do predhradia a na konzerváciu bašty Martinengo. V mnohých prípadoch je potrebné konať čo najskôr, aby sa zabránilo ďalšiemu zhoršovaniu stavu. V decembri bola s UNDP podpísaná nová dohoda o delegovaní (v rámci 3. fázy tohto programu) vo výške 1,4 mil. EUR, čím doterajšia celková podpora EÚ na ochranu kultúrneho dedičstva stúpla na 6,7 mil. EUR.

V roku 2014 bolo podpísaných desať nových grantov v rámci štvrtej výzvy *Cyperská občianska spoločnosť v akcii* (2,5 mil. EUR) zameraných na posilnenie občianskej spoločnosti v komunite tureckých Cyperčanov, budovanie dôvery a na zmierenie. Podporované boli aj činnosti v oblasti ochrany životného prostredia, ochrany ľudských práv, kultúry a športu. Začala sa verejná súťaž na poskytovanie technickej pomoci pre sektor občianskej spoločnosti ako doplnok k podpore z grantov.

4.2.4. Cieľ 4: Približovanie komunity TC k EÚ

Školský rok 2014/15 bol prvým rokom, na ktorý sa vzťahuje dvojročná dohoda o delegovaní podpísaná s Britskou radou v roku 2013 v oblasti správy štipendijného programu, ktorý umožňuje študentom, výskumným pracovníkom a odborníkom z komunity tureckých Cyperčanov študovať v EÚ. V prvom roku fungovania tejto externalizovanej činnosti sa objavilo niekoľko ťažkostí s jej realizáciou. Napriek tomu bolo v roku 2014 v rámci tejto schémy pridelených 115 grantov. Veľká pozornosť sa venovala informovaniu študentov o príležitostiach mimo Spojeného kráľovstva s cieľom zoznámiť komunitu TC aj s inými európskymi kultúrami. Ďalších 20 grantov bolo pridelených priamo Komisiou na základe predchádzajúcej výzvy v školskom roku 2013/14.

V roku 2013 sa skončil prvý projekt nazvaný *Infopoint*, ktorého cieľom bolo informovať verejnosť o programe pomoci, o politikách EÚ, ako aj rozširovať všeobecné vedomosti o EÚ prostredníctvom seminárov, tvorivých dielní a verejných podujatí. V decembri bola podpísaná zmluva o poskytovaní služieb na nový projekt *Infopoint* s rovnakým mandátom.

4.2.5. Ciele 5/6: Príprava komunity tureckých Cyperčanov na zavedenie a vykonávanie acquis

Nástroj Komisie pre technickú pomoc a výmenu informácií (TAIEX) pomáha pripravovať komunitu TC na vykonávanie *acquis* po vyriešení cyperského problému. V roku 2014 sa pomoc zamerala na 16 hlavných oblastí alebo „sektorov“ *acquis*. V roku 2014 prebehol nový výber odborníkov z členských štátov EÚ, no zdržanie pri schvaľovaní výberového procesu prijímateľov spôsobilo, že celkový počet akcií v roku 2014 (221) bol nižší ako v predchádzajúcich rokoch. Súčasťou akcií TAIEX-u boli vzdelávacie kurzy, semináre, študijné pobyty a právne odborné poradenstvo.

Príprava komunity TC na budúce vykonávanie *acquis* je naďalej obmedzená z dôvodu pretrvávajúcej nízkej úrovne prijímania právnych textov zameraných na zosúladenie s *acquis*, ako aj obmedzených kapacít v oblasti tvorby právnych textov a neúplnej implementácie. Napriek tomu boli v roku 2014 prijaté dôležité právne texty týkajúce sa potravín a krmív a bezpečnosti výrobkov, pričom práca na právnych textoch pokračovala a v druhej polovici roka bola intenzívnejšia.

Pokračovala aj podpora obchodu cez demarkačnú líniu (nariadenie č. 866/2004). Experti členských štátov EÚ vykonávali pravidelné fytosanitárne inšpekcie zemiakov a citrusových produktov. Nezávislí experti zároveň vypracovali aktualizovaný zoznam plavidiel, s ktorých úlovkami je možné obchodovať aj cez demarkačnú líniu.

4.3. Finančné plnenie (zmluvy a platby)

4.3.1. Zmluvy

Záväzky v roku 2014 predstavovali sumu 26,5 mil. EUR. Začiatkom roka 2015 bude dokončených niekoľko obstarávaní, najmä v oblasti technickej pomoci. Po nemalom úsilí vyvíjanom za posledné tri roky s cieľom ukončiť zmluvy, ako aj vďaka činnostiam zameraným na zjednodušenie a externalizáciu programu by miera záväzkov mala v roku 2015 aj naďalej rásť tak, aby lepšie zodpovedala sume vyhradenej na ročné programy.

4.3.2. Platby

Platby v roku 2014 predstavovali sumu 21 miliónov EUR. Očakáva sa, že platby budú stúpať viac úmerne s nárastom objemu záväzkov.

4.4. Monitorovanie

Komisia má priamu zodpovednosť za realizáciu väčšiny projektov (priame hospodárenie). Miera dohľadu zamestnancov Komisie je vysoká, zahŕňa neohlásené kontroly, ako aj výjazdové zasadnutia a riadiace výbory. Osobitné oddelenie riadenia programov monitoruje realizáciu grantov určených na komunitný rozvoj, MSP a vidiecke podniky a zároveň podporuje prijímateľov grantov. Logistika TAIEX-u je monitorovaná prostredníctvom online systému riadenia TAIEX.

4.5. Audit a kontroly

Niekoľko spisov o verejnom obstarávaní (služieb, prác a dodávok) prešlo auditom ex-post, ktorý je financovaný z programu pomoci. Návrh záverečnej správy bol vydaný koncom roku 2014. Neboli hlásené žiadne významné chyby a nie je potrebné realizovať žiadne opatrenia.

V roku 2013 bol oddelením vnútorného auditu vykonaný audit spoločného hospodárenia, aby sa posúdili systémy vnútornej kontroly Generálneho riaditeľstva pre rozšírenie. Rozsah tohto auditu zahŕňal aj projekty financované z programu pomoci. Odporúčania, ktoré sa týkali prevádzkových kontrol, hodnotenia rizík a monitorovania, boli implementované.

4.6. Hodnotenie

Hodnotenie nástroja TAIEX bolo dokončené v roku 2014 s odporúčaniami, ktoré sa týkali metód stanovovania priorít, kontroly kvality, podrobného opisu kľúčových míľnikov a dodržiavania kapacity čerpania prostriedkov. V predchádzajúcich dvoch rokoch 2012 a 2013 boli vykonané rozsiahle hodnotenia na sektorovej a programovej úrovni a do programovania sa prijali alebo zapracovali tieto akcie: prebieha hodnotenie ukazovateľov a modernizácia programu ako takého; v roku 2015 začnú pracovať konzultanti v oblasti kapacít v odvetviach vodného hospodárstva a tuhého odpadu, ako aj v oblasti posilňovania úlohy organizácií občianskej spoločnosti; podpora TAIEX-u bola posilnená o nové projektové akčné plány a nových expertov.

V roku 2014 boli organizáciou Equipo Argentino de Antropologia Forense (EAAF), ktorú Výbor pre nezvestné osoby požiadal o pravidelné hodnotenia svojej práce, predložené návrhy na zvýšenie efektívnosti činnosti výboru.

4.7. Informácie, propagácia a zviditeľňovanie

V roku 2014 sa uskutočnilo 53 akcií zameraných na zviditeľnenie, konkrétne uvedenie do prevádzky novej nikózijskej čistiarne odpadových vôd pre dve obce Mia Milia/Haspolat, oslavy ukončenia obnovy kostola Agios Nicolaos v Syrianochori/Siryanohoro/Yayla a mešity v Deneia/Denya, ako aj veľké podujatie pre rodiny nezvestných osôb nazvané „Hľadáme svojich nezvestných“, ktoré malo upozorniť verejnosť na prácu Výboru pre nezvestné osoby.

V severnej časti Nikózie bol v spolupráci so zastúpením Komisie v Nikózii zorganizovaný festival ku Dňu Európy. Zastúpenie vydalo a rozšírilo niekoľko tlačových správ k programovým akciám v turečtine, gréčtine a angličtine.

4.8. Konzultácie s vládou Cyperskej republiky

So zástupcami cyperskej vlády prebiehali pravidelné stretnutia, zvlášť v prípade, keď ostrov navštívili vrcholní predstavitelia Komisie. Komisia sa aj naďalej spolieha na svoju spoluprácu v oblasti overovania vlastníckych práv a takisto sa pravidelne stretáva so stálym zastúpením v Bruseli.

5. ZÁVERY

Komisia bude aj naďalej pomáhať pri dosahovaní hlavného cieľa nariadenia *na uľahčenie znovuzjednotenia Cypru prostredníctvom podpory hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov*, no riešenie cyperskej otázky sa dosiahne len politickým dialógom, ktorý Komisia presadzuje a podporuje. Hoci k významnému prelomu v tomto procese v roku 2014 nedošlo, Komisia je pripravená nadviazať na akýkoľvek posun, ku ktorému vo vývoji situácie dôjde a na ktorom sa obe komunity dohodnú. Mandát udelený v zmysle nariadenia o pomoci zostáva platný a Komisia aj naďalej napĺňa ciele, ktoré z neho vyplývajú. Značnou časťou pomoci prispieva na hospodársky rozvoj buď priamo formou grantov pre súkromný sektor, alebo nepriamo zlepšovaním infraštruktúry, telekomunikácií, kvality výrobkov, rozvojom ľudských zdrojov či tým najdôležitejším – prípravou na zavedenie *acquis*.

Problémy s realizáciou programu v praxi môžu byť v niektorých sektoroch pomerne vážne vzhľadom na malý počet prijímateľov a nedostatok miestnych zdrojov, čo bráni zapájaniu komunity TC. Komisia však preto nemôže prestať pracovať v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre vykonávanie *acquis* a pre hospodársku prosperitu a sociálny blahobyt občanov EÚ.

Všeobecný obraz o investíciách do infraštruktúry je taký, že riadenie zmlúv je ťažké, odovzdanie, prevádzkovanie, údržba a udržateľnosť problematické a po dokončení projektu je často potrebná ďalšia podpora. Rozvoj infraštruktúry sa však v nariadení o pomoci uvádza na popredných miestach a v štádiu prípravy je ešte veľké množstvo projektov, najmä tých, ktoré sa týkajú životného prostredia.

V roku 2009 sa v zmysle nariadenia o pomoci začalo vo veľkom s realizáciou projektov v praxi a za päť rokov sa Komisia i prijímatelia mnohému naučili. Napriek veľmi rozsiahlym ambíciám nariadenia o pomoci sa vďaka dôsledne uplatňovanému prístupu Komisie, ktorý je zameraný na hlavné témy, dostavili hmatateľné výsledky. Vďaka mnohým programom, ako aj opatreniam na budovanie dôvery a grantovým schémam vrátane tých, ktoré sú určené súkromným subjektom, školám a komunitám sa podarilo dosiahnuť sľubnú mieru ocenenia a vplyvu. Veľmi dobre prijímaný je najmä štipendijný program, ktorý dosiahol uspokojivú mieru zviditeľnenia.

Miera dôvery a pozitívneho vnímania EÚ komunitou TC je v porovnaní s celkovým štandardom v EÚ vysoká, o čom svedčia aj prieskumy *Eurobarometer*[4], no zviditeľňovanie EÚ a komunikácia s komunitou TC ako s občanmi EÚ sú dôležitými nástrojmi v procese dosahovania celkového zmierenia.

[4] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm.